

alleen bij het spoorwegverkeer finantieel geïnteresseerd is voor goed op te bergen. Met die argumenten trapt men een open deur in, verspilt men onnoodig energie en vergroot men de verwarring in den fellen belangenstrijd, die op het gebied van het verkeerswezen gestreden wordt.

A. M. GROOT.

BELASTBAARHEID VAN KOOPSOMMEN RESPECTIEVELIJK GOODWILL

Het probleem der al of niet belastbaarheid bij verkoop (casu quo ook bij schenking) van goodwill blijft aan de orde van den dag. Dit probleem is vooral daarom voor de bij eene dergelijke transactie betrokkenen zoo interessant, omdat de gekozen vorm dikwijls beslissend is voor de verschuldigdheid van belangrijke belastingbedragen. Wij zullen zulks nader adstrueeren aan de hand van een aantal gevallen uit de practijk, voor het grootste deel ontleend aan de Beslissingen in Belastingzaken van de laatste jaren.

B. 5598. Arrest van den Hoogen Raad van 11 April 1934.

Een advocaat met bestaande practijk, wiens boekjaar loopt van 1 Juli tot 30 Juni, is met Mr. B. in Mei overeengekomen om met ingang van 1 Juli de rechtspractijk voor gemeene rekening uit te oefenen en de inkomsten uit die practijk bij helfte te deelen, bij welke overeenkomst werd bedongen, dat Mr. B. aan belanghebbende vijfmaal een som van f 2.300 zou voldoen, en wel uiterlijk op den 1sten Juli van de jaren 1930 tot en met 1934. De inspecteur heeft deze inkoopsum, in aanmerking nemend dat zij niet terstond in haar geheel opvorderbaar is, tot de door hem berekende contante waarde van f 10.810 als inkomen beschouwd, als zijnde een bate door belanghebbende uit zijn beroep van advocaat genoten.

De betrokkene betoogde voor den Raad van Beroep o.a. dat, aangezien goodwill een vermogensbestanddeel is en de voor afstand van een vermogensbestanddeel ontvangen vergoeding geen inkomen vormt, bedoelde inkoopsum niet als inkomen had mogen worden aangemerkt.

De H. R. heeft deze stelling ten eenenmale verworpen in zijn overweging:

„dat indien een advocaat zich in de uitoefening van zijn beroep relatien verwerft en een collega deelgenoot voor de helft maakt van den daardoor gevormden goodwill, de ter zake bedongen vergoeding een bate vormt uit zijn beroep van advocaat, die tot zijn inkomen moet worden gerekend;

dat toch die goodwill is een bedrijfsmiddel en, in het gestelde geval, de geheele vergoeding, winst op een bedrijfsmiddel maakt.”

De H.R. betoogt dan verder, dat, indien de betrokken advocaat zijn eigen practijk tegen betaling van een ander had overgenomen, hij gerechtigd zou zijn geweest de helft der door hem betaalde koopsom in mindering te brengen van de door hem te ontvangen koopsom, omdat alleen het meerdere als winst te belasten zou zijn geweest.

B. 6091. Arrest van den Hoogen Raad van 1 April 1936.

Een weduwe had aan hare drie zoons, die jaren lang in haar bedrijf hadden gewerkt tegen kost, inwoning en zakgeld zonder verder salaris, een aandeel in haar bedrijf geschonken, aan ieder tot een bedrag van f 6.000. Tot regeling van een en ander werd bij notarieele akte dd. 12 December 1931 tusschen belanghebbende en genoemde zoons een commanditaire vennootschap onder firma opgericht waarbij door de schenking van een aandeel van f 6.000 iedere zoon tot dit bedrag gerechtigd werd in alle vermogensbestanddeelen van het bedrijf en dus ook van

den daarin aanwezigen goodwill, welke daarna door belanghebbende en de mede oprichtende zoons in de boeken werd opgenomen voor f 28.000.

Op grond van deze feiten kwam de inspecteur tot de conclusie, dat de belanghebbende een bedrijfswinst had gemaakt door verkoop van goodwill tot een bedrag van f 7.696.— als volgt berekend:

„dat het kapitaal der vennootschap bij de oprichting bedroeg f 65.487; dat de inspecteur bij het opleggen van den aanslag tot navordering er van is uitgegaan, dat belanghebbende hare drie zoons deelgenoot heeft gemaakt in den goodwill voor een aandeel van $\frac{18.000}{65.487}$ en daardoor in haar bedrijf een winst heeft gemaakt van $\frac{18.000}{65.487}$ van f 28.000 = f 7.696.

De Raad van Beroep verwierp het standpunt van den Inspecteur, omdat naar zijn meening geen goodwill werd verkocht, maar geschonken, zoodat ten onrechte het bedrag van f 7.696 als bedrijfswinst uit dezen hoofde werd belast.

Daarentegen achtte de H. R. dit bedrag wel terdege belastbaar op grond der volgende overwegingen:

„O. dat toch, in het algemeen, indien een ondernemer om persoonlijke redenen bestanddeelen van het bedrijfsvermogen wegschenkt, hij daardoor kapitaal aan het bedrijf onttrekt, welke onttrekking niet ten laste van de bedrijfswinst mag geschieden;

dat in zoodanig geval voor de vaststelling van de winst de weggeschonken bestanddeelen van het bedrijfsvermogen voor hunne waarde in rekening moeten worden gebracht, zoodat indien deze waarde hooger is dan het bedrag, waarvoor zij te boek stonden, het meerdere bedrijfswinst is;

O. dat uit het voorafgaande volgt, dat toen belanghebbende bij gelegenheid van de oprichting van de vennootschap een aandeel in den in haar bedrijf gevormden goodwill, bij wijze van schenking, aan hare drie zoons toekende en bij die gelegenheid de goodwill, welke voordien niet in de balans was opgenomen, voor het geheel op een waarde van f 28.000 werd gesteld, in ieder geval het weggeschonken aandeel in den goodwill berekend naar genoemd bedrag van f 28.000, als winst, door belanghebbende in haar bedrijf gemaakt, tot uiting kwam.”

Daar omtrent de berekening van de winst op de weggeschonken aandelen in den goodwill geen verschil van meening tot uiting was gekomen, kon de H. R., na vernietiging van de bestreden uitspraak, ten principale recht doen en den opgelegden aanslag handhaven.

B. 5404. Arrest van den Hoogen Raad van 5 April 1933.

Dit arrest is van zeer groot belang, omdat de H. R. in dit arrest heeft beslist, dat goodwill niet gerangschikt kan worden onder de zaken, die volgens art. 3 V. B. als vermogen in aanmerking komen, onverschillig of er sprake is van goodwill, die men zelf heeft gekweekt, dan wel van goodwill, die men heeft overgenomen.

De Minister van Financiën was in cassatie gegaan tegen eene uitspraak van den Raad van Beroep te Arnhem, die bovenstaand standpunt had ingenomen en had daarbij als middel van cassatie opgeworpen:

„Schenking of verkeerde toepassing van art. 16 R. v. B., in verband met art. 3 V. B., ter toelichting waarvan in het midden wordt gebracht, dat tusschen partijen niet in geschil was of de f 12.000 was betaald voor het verwerven van goodwill, doch slechts of goodwill een zaak was als bedoeld in art. 3 V.B. en, zoo ja, hoeveel de geldswaarde hiervan bedroeg; dat belanghebbende dus voor den raad van beroep niet heeft betwist, dat tegen den afstand van de f 12.000 een bate is verkregen, de

helft van de goodwill, zoodat hij bij ontbinding van de vennootschap onder firma op zijn aandeel in dit actief van de vennootschap kan aanspraak maken; dat in strijd hiermede de raad van beroep vaststelt, dat voor de f 12.000 een dergelijk actief niet is verkregen; dat toch de raad bepaalt, dat belanghebbende zich in de zaak heeft „ingekoocht” en tegenover de betaling van f 12.000 het recht verkreeg om tegen inbreng van zijn werkkraacht en f 13.000 kapitaal voor de helft in de winst te deelen; dat de raad, evenals partijen, ervan had behooren uit te gaan, dat belanghebbende voor de f 12.000 had verworven de helft van de goodwill van het bedrijf en dat de raad, door te beslissen als hiervoor is aangegeven, op een punt van feitelijk aard buiten den rechtsstrijd van partijen is getreden”.

Tegenover dit ministerieel betoog overwoog de H. R. kort en bondig:

„dat, al zou tussehen partijen buiten geschil zijn, dat belanghebbende tegen betaling van f 12.000 de helft van de goodwill van het bedrijf heeft verworven, zoodat de raad van beroep daarvan had moeten uitgaan, het middel niet tot cassatie kan leiden;

dat toch goodwill, te weten relaties, stand en organisatie van een bedrijf, niet is een zaak, als bedoeld in art. 555 B. W., en dan ook niet kan worden gerangschikt onder de zaken, die volgens art. 3 V. B. als vermogen in aanmerking komen, terwijl het daarbij geen verschil maakt, of er sprake is van goodwill, die men zelf heeft gekweekt, dan wel van goodwill, die men heeft overgenomen.”

Het staat dus wel vast, dat goodwill bij de aangifte voor de vermogensbelasting genegeerd kan worden, echter onder deze voorwaarde, dat men zijn vermogen niet aangeeft conform een balans door invulling van vraag 27a. Indien men zijn vermogen, in ondernemingen belegd als een geheel, in één bedrag wil aangeven volgens de laatst vastgestelde balans, is men gehouden dit vermogen ook aan te geven geheel conform deze balans, ook wanneer onder de activa een goodwillpost voorkomt. Daarentegen wil het mij voorkomen, dat men eventuele op de balans voorkomende goodwill mag negeren bij de waardebepaling der intrinsieke waarde van aandelen eener N.V. Voor de vaststelling der intrinsieke waarde van een aandeel houde men alleen rekening met de reële activa en passiva. Waar veelal als waarde van niet aan de beurs genoteerde aandelen voor de vermogens- en successiebelastingen door den fiscus wordt aangenomen het gemiddelde der intrinsieke waarde en der rentabiliteitswaarde, komt de factor goodwill veelal bij de berekening der laatste toch tot zijn recht.

B. 6220. Arrest van den Hoogen Raad van 14 October 1936.

Dit arrest heeft evenals het eerste in dit artikel behandelde betrekking op een geval uit de advocatenpraetijk en had tot onderwerp de vraag: of bij het bepalen van het onder art. 7 I. B. vallende voordeel dat een advocaat genoot bij het opnemen van een deelgenoot in zijne praetijk, de door hem bedongen inkoopsum moest worden verminderd met het geschatte bedrag van eene overeengekomen verplichting tot eventuele terugbetaling.

In de overeenkomst tussehen de beide advocaten waren t.d.z. de volgende bepalingen opgenomen:

Art. 8. Als winst zal tussehen partijen worden beschouwd de netto-ontvangsten na aftrek van het op ieders zaken drukkende deel der lasten. Partijen zullen van elkanders zaken een winstaandeel genieten ten beloope van vijftien procent, zoolang tot dat de inkoopsum, als in het volgende artikel vermeld, geheel zal zijn voldaan. Daarna zal dit percentage jaarlijks worden

verhoogd met twee procent tot het vijf en twintig procent zal bedragen.

Art. 9. Van de voordeelen door B bij deze overeenkomst verworven is hij aan A, e.g. aan zijn erven, eene inkoopsum verschuldigd van f 60.000;

Art. 10. De maatschap is aangegaan voor onbepaalden tijd, doch kan met inachtneming van een opzegtermijn van een half jaar door ieder der partijen worden beëindigd tijdens het leven der wederpartij. Wordt de maatschap door A opgezegd, dan zal hij gehouden zijn aan B terug te betalen hetgeen hij van de inkoopsum heeft ontvangen verminderd met f 6.000. Wordt de maatschap door B opgezegd, dan zal A niet tot terugbetaling van de inkoopsum gehouden zijn.

De strijdpunten tussehen beide partijen blijken in casu voldoende duidelijk uit de beslissende overwegingen van den H. R., zoodat wij er mede kunnen volstaan deze te laten volgen:

„dat de raad van beroep met zijn overweging, dat het bedrag van f 60.000, in het licht der als vaststaande aan te nemen feiten, ongetwijfeld voor belanghebbende is een bate uit het beroep van advocaat, kennelijk doelt op de bij beroepschrift omschreven, tussehen belanghebbende en B aangegane, overeenkomst betreffende de opneming van B als deelgenoot in belanghebbendes advocatenpraetijk, en 's raads beslissing aldus voldoende is gemotiveerd;

dat voorts de raad verwijzende naar de strekking van art. 7 I. B. en beslissende, dat krachtens die bepaling een inkoopsum, als hier bedoeld, belastbaar moet worden geacht, daarmede tevens aangaf waarom hij belanghebbendes bewering, dat hier sprake zou zijn van een vermogensmutatie, ter zijde stelde;

dat de raad zulks terecht deed, daar ook de in genoemde overeenkomst opgenomen verplichting tot eventuele terugbetaling aan die bewering van belanghebbende geen steun kon verleenen;

dat de raad beslissende, dat de volle f 60.000 belastbaar zijn, echter ten onrechte deze verplichting geheel buiten beschouwing heeft gelaten, staande tegenover de tot het inkomen gerekende bate van f 60.000, bij de bepaling van hetgeen belanghebbende in 1932 als opbrengst van zijn beroep genoot, tot haar geschat bedrag in mindering mag worden gebracht;

dat de uitspraak derhalve niet in stand kan blijven en de raad dit onderzoek alsnog zal moeten instellen.”

Het wil mij voorkomen, dat deze uitspraak van den H. R., hoe juist haar motiveering ook moge zijn, den betrokken Raad van Beroep in een zeer moeilijk parket brengt. Hem werd immers opgedragen het bedrag te schatten, waarop de verplichting tot evtl. terugbetaling van een deel van den goodwill moet worden aangenomen. Deze terugbetaling is afhankelijk van de opzegging door partij A, die, indien hij zich t.e.t. van zijn compagnon wil ontslaan, gehouden is aan dezen terug te betalen, hetgeen hij van de inkoopsum heeft ontvangen, verminderd met f 6.000. Wij staan hier niet voor een mathematische, maar voor een psychologisch vraagstuk. Immers zal de R. v. B. moeten beoordeelen, hoe de compagnonsverhouding tussehen A en B gedurende een reeks van jaren zal zijn resp. welke kansen er bestaan dat A tot opzegging der maatschap zal overgaan. Het wil mij voorkomen, dat de R. v. B. slechts dan in staat zal zijn deze kansen te wikken en te wegen, indien hij zijn oordeel kan baseeren op de feitelijke omstandigheden, zooals die zich gedurende een aantal jaren van het bestaan der maatschap hebben ontwikkeld. Moet hij zijn beslissing nemen, kort nadat de overeenkomst is aangegaan, dan zal ook het meest volledig onderzoek geen licht kunnen brengen in deze kwestie, zoodat het ondoenlijk wordt een gemotiveerd oordeel uit te spreken. Men zal dan de knoop wel moeten doorhakken door de verplichting tot even-

tueele terugbetaling op een willekeurig bedrag te schatten.

Wanneer wij er thans toe overgaan eenige richtlijnen te trekken uit bovenstaande arresten van ons hoogste rechtcollege dan kan onze eerste conclusie ten aanzien der *vermogensbelasting* eene zeer eenvoudige zijn. Wij behoeven daartoe slechts te herhalen de reeds geponeerde stelling, voortvloeiende uit het arrest van 5 April 1933: goodwill kan *niet* gerangschikt worden onder de zaken, die volgens art. 3 V. B. als vermogen in aanmerking komen, onverschillig of er sprake is van goodwill, die men zelf heeft gekweekt, dan wel van goodwill, die men heeft overgenomen.

Minder eenvoudig en van meer belang is de vraag, of de vergoeding betaald voor goodwill bij associatie of opname steeds voor den ontvanger belastbaar is volgens onze wet op de *inkomstenbelasting*.

Het antwoord op deze vraag zal in de eerste plaats afhangen van deze andere, of door de associatie voor den ouden firmant eene verandering is gekomen in de bron zelve, dan wel in de *opbrengst* der bron. In het algemeen moet worden aangenomen, dat bij eene wijziging in de samenstelling eener vennootschap onder firma, *geen* bronverandering plaats heeft. De bron blijft dezelfde, er komt slechts eene verandering in de opbrengst der bron. (Zie o.a. H. R. 22 Febr. 1933, B. 5379). Indien volgens de bestaande jurisprudentie bij associatie geen nieuwe bron ontstaat, moet nog beslist worden, of hetgeen terzake van goodwill bij die associatie werd ontvangen, behoort tot de opbrengst der bron. Wij zullen zien, dat dit inderdaad het geval is, omdat het voor goodwill ontvangen bedrag beschouwd moet worden *als opbrengst van onderneming en arbeid* (art. 7 I. B.).

In dien geest viel reeds de beslissing van den Raad van Beroep van Amsterdam I op 15 Mei 1930:

„Voor iemand, die met een ander een maatschap aangaat tot voortzetting van een tot dusver door hem geheel voor eigen rekening uitgeoefend bedrijf of beroep, vormt hetgeen hij bij die gelegenheid van zijn compagnon ontvangt als *koopsom* van een gedeelte van den *goodwill*, opbrengst van onderneming en arbeid, in den zin van art. 7.”

De Hoge Raad heeft omtrent deze kwestie, zooals wij zagen, zijn oordeel uitgesproken in de hiervoor behandelde arresten van B. 5598, 6091 en 6220, maar ook reeds eerder in die van 13 April 1932, B. 5195 en 1 Februari 1933, B. 5369. In eerst bedoeld arrest besliste hij, dat het voordeel behaald met den verkoop van in een bedrijf aanwezigen goodwill (relaties), bedrijfswinst is, onverschillig of de verkoop al dan niet ligt in den normalen gang van het bedrijf, en wel winst over het jaar, waarin de verkoop plaats heeft (art. 7 I. B.).

De kern van het arrest an 1 Februari 1933 kan als volgt worden weergegeven:

„Tot de opbrengst van iemands bedrijf behoort ook het voordeel, dat hij geniet, doordien bij het opnemen van een deelgenoot in het bedrijf, van dezen, voor een aandeel in den indertijd tegen betaling verkregen goodwill, hij eene vergoeding bedingt, waarvan het bedrag de som, waarvoor dat aandeel nog te boek staat, overtreft.”

Deze arresten zijn geheel in overeenstemming met de thans wel vaststaande leer van den H.R. omtrent den verkoop van bedrijfsmiddelen, die zooals bekend, hierop neerkomt, dat winst of verlies bij verkoop van een bedrijfsmiddel de belastbare winst steeds beïnvloedt. De H.R. beschouwt ook de goodwill als een bedrijfsmiddel en dus de voor goodwill ontvangen vergoeding *als winst, ontstaan door de bedrijfsuitoefening*. De H.R. heeft aan ieder dubium op dit punt een einde gemaakt door kort en krachtig te beslissen: „dat good will is een bedrijfsmiddel en

de daarvoor ontvangen vergoeding, winst is op een bedrijfsmiddel gemaakt.”

Volledigheidshalve merken wij ten slotte nog op:

- 1e. wie zijn *geheele* zaak verkoopt, zal over het voor goodwill ontvangen bedrag geen I.B. verschuldigd worden, omdat de bron zelf ophoudt te bestaan;
- 2e. de aan een uittredenden vennoot betaalde afkoopsom, mag *niet* in mindering der bedrijfswinst worden gebracht (H. R. 30 Sept. 1931 B. 5048).

Dit laatste arrest van den H.R. werd in „Beslissingen in Bestaanszaken” als volgt geëxcerpeerd:

„Indien een afkoopsom, die in verband met de ontbinding van eene tusschen twee personen bestaande vennootschap onder firma, door den vennoot die het bedrijf verder geheel voor eigen rekening voortzet, aan zijn gewezen medevenoot wordt betaald, strekt om de bestaande verdeling van de bedrijfswinst op te heffen ten gunste van eerstgenoemden vennoot, vormt de betaling van die afkoopsom een uitgaaf tot verbetering van diens bedrijf, welke volgens art. 11 I. B. niet in mindering van de bedrijfswinst mag komen.

Het bezwaar, dat de afkoopsom strekte tot verwerving van een aandeel in den goodwill der zaak en dat daarop ten onrechte geen afschrijving naar art. 10 I. B. zou zijn toegestaan, kan als zijnde niet van zuiver rechtskundigen aard, niet voor het eerst in cassatie worden opgeworpen.”

Zeer te betreuren is, dat het tweede bezwaar door den H. R. moest worden afgewezen, omdat het voor het eerst in cassatie werd opgeworpen. Indien de H. R. dit cassatiemiddel op zijn waarde had kunnen beoordeelen, zou o.i. de uitspraak eene andere zijn geweest. Immers heeft de H. R. herhaaldelijk als zijn gevestigde leer uitgesproken, dat afschrijving op goodwill is toegelaten op grond van art. 10, 2e lid. Wij zullen op dit punt echter niet dieper ingaan, doch wel nog even speciaal de aandacht vestigen op den modus der goodwill-vergoeding in B. 5048.

Zooals wij zagen, werd bij de ontbinding eener vennootschap onder firma door den uittredenden vennoot eene afkoopsom bedongen van den overblijvende vennoot. Hierin ligt eene vingerwijzing om de overname en betaling van goodwill niet te doen plaats vinden bij de *intrede* van een nieuwen vennoot, maar bij de *uittreding* resp. het *overlijden* van den ouden vennoot. Bij deze constructie behoeven noch de uittredende vennoot noch zijn erfgenamen over het voor goodwill ontvangen bedrag, I. B. te betalen. Indien men dezen weg wenseht op te gaan, neme men in het vennootschapscontract een bepaling op, waarbij de betaling van de goodwill verschoven wordt tot op het tijdstip van uittreden of overlijden van dengene, die recht op goodwill kan doen gelden. Bij uittreden uit de firma vervalt de bron, zoodat ook het voor goodwill ontvangen bedrag niet kan worden aangeslagen.

In een vennootschapscontract, waarbij onze medewerking werd ingeroepen, is bepaald, dat de nieuw ingetreden vennoot bij overlijden van zijn medefirmant aan de erven als koopsom van zijn aandeel in den goodwill een bedrag van f 20.000.— moet betalen, te voldoen in 4 rentelooze termijnen van f 5.000 per jaar. Het is duidelijk, dat in casu over deze vergoeding voor goodwill geen I. B. betaald wordt. Een andere kwestie is echter, dat die f 20.000.—, althans de contante waarde der 4 termijnen van f 5.000, ten volle in de successie-rechten zullen vallen.

Daarentegen staat het o.i. vast, dat de overblijvende vennoot zoowel in het geval van uittreden als van overlijden gerechtigd

is de betaalde goodwill ten laste van de winst te amortiseeren, resp. af te schrijven.

Zoo zien wij, dat het behandelde probleem, belastbaarheid van inkoopssommen resp. goodwill, nog steeds interessante punten ter overweging voor de practijk aanbiedt.

J. J. M. H. NIJST.

HET ECONOMISCH INSTITUUT VOOR DEN MIDDENSTAND IN 1936.

Wij ontvingen het jaarverslag van het Economisch Instituut voor den Middenstand over 1936, waarvan wij hieronder een kort overzicht ten gerieve van onze lezers laten volgen, dat ten deele aan dat jaarverslag woordelijk is ontleend.

Al ontbraken lichtpunten niet, toch behoort ook het tijdvak, waarop dit verslag betrekking heeft, tot de reeks van magere jaren, welke de middenstand met de overige geleidingen van het bedrijfsleven deelt. Het Instituut, welks werkzaamheid er geheel op gericht is, de belangen van den middenstand te dienen, heeft intusschen geen reden tot klagen. Integendeel stemmen zoowel de spontaan groeiende belangstelling voor het reserachwerk in de kringen van handeldrijvende en industriele middenstanders als de voortdurend loyale steun der Kamers van Koophandel en Fabrieken den Raad van Beheer tot dankbaarheid.

Na zes jaren van meerendeels in stilte verricht onderzoekingswerk heeft het Instituut zich in het middenstandsleven een zoodanige plaats verzekerd, dat het op heden zonder overdrijving bij uitnemendheid de vraagbaak mag heeten voor ieder, die zich inzake willen en werken van den middenstand wenscht te documenteeren.

Het nut van en de behoefte aan statistisch materiaal voor het middenstandsbedrijf kan moeilijk op sprekender wijze worden gedemonstreerd, dan door de toeneming van het aantal deelnemers aan de statistieken. De in 1936 verschenen „Statistiek voor het kruideniersbedrijf III” levert daarvan het bewijs. Bedroeg het aantal deelnemers aan de eerste statistiek nog slechts 49, voor de tweede en derde steeg dit cijfer respectievelijk tot 75 en 99. Deze cijfers zouden kunnen wijzen op een toenemen bij belanghebbenden van het besef, dat door zoo sterk mogelijk doorgevoerde rationalisatie een voorsprong is te verkrijgen en te behouden en aldus hun positie in het distributie-apparaat is te handhaven.

Een niet te onderschatten factor voor den kruideniergebruiker van het statistisch materiaal, is de mogelijkheid om vergelijkingen te maken zoowel met de cijfers van deelnemers aan deze als met die van dezelfde deelnemers in vorige jaren; immers op deze wijze zal men in het algemeen voor- of achteruitgang kunnen bepalen.

De algemeene gemiddelden uit deze en de voorgaande statistiek leeren, dat zoowel omzet als bruto en netto winst zijn gedaald, terwijl het economisch resultaat gemiddeld f 100.— lager was dan in het vorige jaar.

Het feit, dat bij de controle op de opgaven der deelnemers bleek, dat sommigen voor enkele onderdeelen der bedrijfskosten geen of een te laag bedrag hadden opgegeven toont duidelijk aan, welke voordeelen het splitsen der kostencijfers medebrengt.

Van 37 der 48 deelnemers aan de vorige statistiek was de omzet lager dan in de voorafgaande periode; elf konden echter

een vooruitgang boeken. Tegenover 23 der oude deelnemers, die slechter hebben gewerkt, stonden 25, die hun positie hebben kunnen verbeteren.

Een vergelijking der cijfers van 48 oude deelnemers met 46 nieuwe toonde aan, dat de eersten een belangrijk beter resultaat behaalden dan de laatsten.

Ook het aantal deelnemers aan de statistiek voor de waschindustrie beweegt zich in stijgende lijn. De in het verslagjaar verschenen „Statistiek voor het Wasscherijbedrijf IV” had betrekking op bedrijven met een omzet van rond f 3.600.000.—, welk bedrag wijst op de verwerking van circa 12.500.000 k.g. waschgoed. Het bedrag der door deelnemers uitbetaalde loonen beliep f 1.393.908.— voor 2135 personen. Vermeerdert met dit bedrag met het geschatte loon voor onbetaalde krachten — de eigenaars, hun echtgenooten, zoons en dochters — dan blijken 88 bedrijven jaarlijks ruim f 1.600.000.— als direct loon in de koopkracht onzer bevolking bij te dragen.

Het is niet mogelijk hier een gedetailleerde bespreking der cijfers te geven, doch deze wekken den indruk, dat de groep der kwaliteitsbedrijven de hoogere bewerkingskosten en meerdere service niet geheel vergoed krijgt. Overigens wordt door een indeeling in omzetgroepen de veronderstelling bevestigd, dat een *hoogere* omzet een *dalend* kostencijfer *kan* medebrengen; het hangt er maar van af, waardoor die grootere hoeveelheid verwerkt waschgoed is verkregen.

In een afzonderlijke paragraaf is getracht den invloed van de gemaakte reclame tot uitdrukking te brengen, almede den omvang van het werken met colporteurs. Niettegenstaande door de deelnemers rond f 175.000.— aan reclame werd besteed, blijken de resultaten daarvan veel teleurstelling te hebben gebracht.

Aan het zorgenkind der waschindustrie, de expeditie, werd opnieuw bijzonder aandacht gewijd. Zooveel doenlijk werd de kosten van de autotraction tegenover die van andere vervoermiddelen gesteld.

Aan het slot worden de veranderingen weergegeven, welke zich in het totale cijfer der ook in de vorige jaren medewerkende bedrijven hebben voltrokken.

In het slagersbedrijf werd eveneens groter medewerking verkregen. Dientengevolge kon de in het verslagjaar gepubliceerde „Statistiek voor het slagersbedrijf II” de cijfers geven van 145 gevallen met 160 verkoopplaatsen tegen 120 gevallen met 129 verkoopplaatsen in een vorig jaar. Een vergelijking der Statistieken I en II geeft het volgende beeld:

	Statistiek I		Statistiek II
Totale omzet alle gevallen	f 4.300.777.—		f 5.230.636.—
Omzet per verkoopplaats ..	„ 33.339,—	„	„ 32.691,—
Gemiddelde weekomzet ...	„ 650,—	„	„ 630,—
Jaarwinst	„ 2.289,—	„	„ 1.570,—
Economisch resultaat (netto-winst onder aftrek van gewaardeerd loon voor niet-betaalde krachten)			
positief	„ 129,—	negat. „	„ 211,—
Bruto winst in % v.d. omz. „	„ 22,97	„	„ 21,06
Onkosten in % v.d. omz. „	„ 22,58	„	„ 21,71

Indeeling in groepen volgens omzetgrootte geeft de onderstaande gemiddelden in procenten van den omzet: